TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. birželio 2 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — Oro transportas — Reglamentas (EEB) Nr. 95/93 — Laiko tarpsnių paskirstymas Europos Sąjungos oro uostuose — 4 straipsnio 2 dalis — Koordinatoriaus nepriklausomumas — Sąvoka „suinteresuotoji šalis“ — Oro uosto valdymo subjektas — Veiklos atskyrimas — Finansavimo sistema“

Byloje C-205/14

dėl 2014 m. balandžio 24 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama P. Guerra e Andrade ir F. Wilman,

ieškovė,

prieš

Portugalijos Respubliką, atstovaujamą L. Inez Fernandes ir V. Moura Ramos,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro penktosios kolegijos pirmininko pareigas einantis ketvirtosios kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai D. Šváby (pranešėjas), A. Rosas, E. Juhász ir C. Vajda,

generalinis advokatas P. Mengozzi,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. birželio 11 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2015 m. rugsėjo 17 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo konstatuoti, kad, neužtikrinusi laiko tarpsnių paskirstymo koordinatoriaus veiklos ir finansinio nepriklausomumo, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1993 m. sausio 18 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 95/93 dėl laiko tarpsnių

* Proceso kalba: portugalų.

paskirstymo Bendrijos oro uostuose bendrųjų taisyklių (OL L 14, 1993, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 2 t., p. 3), iš dalies pakeisto 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 545/2009 (toliau – Reglamentas Nr. 95/93), 4 straipsnio 2 dalį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

2 Reglamento Nr. 95/93 antra, penkta, aštunta ir dešimta konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„<...> laiko tarpsniai perpildytuose oro uostuose turėtų būti skirstomi remiantis nešališkomis, skaidriomis ir nediskriminuojančiomis taisyklėmis;

<...>

<...> už koordinuojamą oro uostą atsakinga valstybė narė turėtų užtikrinti, kad bus paskirtas koordinatorius, kurio nešališkumas turėtų būti neabejotinas;

<...> informacijos skaidrumas – tai esminis objektyvios laiko tarpsnių paskirstymo tvarkos užtikrinimo veiksnys;

<...>

<...> Bendrija laikosi konkurencijos lengvinimo ir patekimo į rinką skatinimo politikos <...>; <...> dėl šių tikslų vežėjams, ketinantiems pradėti veiklą, susijusią su Bendrijos maršrutais, reikalinga didelė parama;

<...>

<...> kadangi taip pat reikėtų numatyti į Bendrijos rinką įsileisti naujus dalyvius“.

3 Minėto reglamento 2 straipsnyje pateikiamos tokios šiame reglamente vartojamų sąvokų apibrėžtys:

„Šiame reglamente:

„a) „laiko tarpsnis“ – tai pagal šį reglamentą koordinatoriaus duotas leidimas naudotis visa oro uosto infrastruktūra, konkrečią dieną ir konkrečiu laiku nutūpimo ar pakilimo tikslu reikalinga skrydžiams atlikti koordinuojamame oro uoste, kaip paskirta koordinatoriaus pagal šį reglamentą;

<...>

g) „koordinuojamas oro uostas“ – tai oro uostas, kuriame oro vežėjas ar bet kuris kitas orlaivio naudotojas, kad tuo metu galėtų nutūpti arba pakilti, turi turėti koordinatoriaus jam paskirtą laiko tarpsnį, išskyrus valstybinius skrydžius, nutūpimus avariniais atvejais ir humanitarinius skrydžius;

<...>

j) „oro uosto valdymo institucija“ – tai institucija, turinti užduotį kartu su kita veikla arba kitokiu būdu pagal nacionalinius įstatymus ar kitus teisės aktus administruoti bei valdyti oro uosto paslaugas ir koordinuoti bei kontroliuoti įvairių naudotojų, veikiančių aptariamame oro uoste ar oro uosto sistemoje, veiklą;

<...>“

4 To paties reglamento 4 straipsnis „Tvarkaraščių sudarytojas ir koordinatorius“ suformuluotas taip:

„1. Valstybė narė, atsakinga už <...> koordinuojamą oro uostą, pasikonsultavusi su nuolat oro uostu besinaudojančiais oro vežėjais, juos atstovaujančiomis organizacijomis ir oro uosto valdymo institucija ir koordinavimo komitetu, kur toks komitetas yra, užtikrina, kad <...> oro uosto koordinatoriumi būtų paskirtas kvalifikuotas fizinis arba juridinis asmuo. Tas pats <...> koordinatorius gali būti paskirtas daugiau negu vienam oro uostui.

2. Valstybė narė, atsakinga už <...> koordinuojamą oro uostą, užtikrina:

<...>

b) koordinatoriaus nepriklausomybę koordinuojamame oro uoste, veiklos požiūriu atskirdama koordinatorių nuo bet kokios atskiros suinteresuotos šalies. Koordinatorių veiklos finansavimo sistema turi užtikrinti koordinatoriaus nepriklausomumą;

c) kad koordinatorius pagal šį reglamentą dirbtų laikydamasis nešališkumo, nediskriminavimo ir skaidrumo reikalavimų.

<...>

5. Koordinatorius yra vienintelis asmuo, atsakingas už laiko tarpsnių paskirstymą. Jis paskirsto laiko tarpsnius laikydamasis šio reglamento nuostatų ir numato, kad avarinių atvejų metu laiko tarpsniai galėtų būti paskirti ir ne darbo valandomis.

6. <...> Koordinatorius kontroliuoja, ar oro vežėjai savo veikloje laikosi jiems paskirtų laiko tarpsnių. Šie laikymosi patikrinimai atliekami bendradarbiaujant su oro uosto valdymo institucija ir skrydžių valdymo tarnybomis atsižvelgiant į laiko ir kitus parametrus, susijusius su atitinkamu oro uostu. <...>

<...>

8. Koordinatorius paprašytas ir per protingą laiko tarpą nemokamai raštu ar kokia nors kita lengvai prieinama forma pateikia suinteresuotų šalių, ypač koordinavimo komiteto narių ar stebėtojų, peržiūrai šią informaciją:

a) visiems oro vežėjams oro uoste anksčiau paskirtus laiko tarpsnius chronologine tvarka pagal aviakompaniją;

b) visų oro vežėjų paprašytus skirti laiko tarpsnius (pradinės paraiškos) pagal oro vežėjus ir chronologine tvarka;

c) visiems oro vežėjams visus paskirtus laiko tarpsnius ir neįvykdytus prašymus skirti laiko tarpsnius, išvardijant atkirai po vieną chronologine tvarka pagal oro vežėjus;

d) likusius turimus laiko tarpsnius;

e) išsamius duomenis apie kriterijus, kuriais buvo remiamasi skirstant laiko tarpsnius.“

5 Reglamento Nr. 95/93 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„1. Atsakinga valstybė narė užtikrina, kad koordinuojamame oro uoste būtų sudarytas koordinavimo komitetas. Tas pats koordinavimo komitetas gali būti paskirtas daugiau negu vienam oro uostui. Šio komiteto nariai gali būti bent jau oro vežėjai, nuolat besinaudojantys konkrečiu (-iais) oro uostu (-ais), ir jiems atstovaujančios organizacijos, atitinkamo oro uosto valdymo institucija, atitinkamos skrydžių valdymo tarnybos ir bendrosios aviacijos atstovai, nuolat besinaudojantys oro uostu.

<...>“

Portugalijos teisė

6 2008 m. birželio 26 d. Dekreto įstatymo Nr. 109/2008 (*Decreto-Lei n.º 109/2008*, *Diário da República*, 1 serija, Nr. 122, 2008 m. birželio 26 d., p. 3965) 1 straipsnio 1 dalyje, remiantis Reglamento Nr. 95/93 nuostatomis, paskirti koordinuojami oro uostai.

7 Šio dekreto įstatymo 1 straipsnio 2 ir 4 dalyse *Aeroportos de Portugal SA* (toliau – ANA) paskirta nacionaline laiko tarpsnių paskirstymo koordinatore koordinuojamuose oro uostuose. ANA, pagal privatinę teisę įsteigta komercinė bendrovė, taip pat yra Portugalijos oro uostų valdymo subjektas.

8 Minėto dekreto įstatymo 5 straipsnyje „Nepriklausomumas“ nurodyta:

„1. Įgyvendindama savo, kaip laiko tarpsnių paskirstymo nacionalinio <...> koordinatoriaus, funkcijas, ANA <...> užtikrina, kad ši veikla būtų nepriklausoma nuo jos oro uosto valdymo veiklos atitinkamai atskiriant šią veiklą.

2. Pagal šio straipsnio 1 dalį ANA <...> užtikrina šį nepriklausomumą bent veiklos lygmeniu ir veda atskirą veiklos, susijusios su laiko tarpsnių koordinavimu, apskaitą, griežtai atskirtą nuo kitos veiklos apskaitos.“

9 Dekreto įstatymo Nr. 109/2008 8 straipsnis „Kontrolė ir priežiūra“ suformuluotas taip:

„*1. Instituto Nacional de Aviação Civil IP* [(Nacionalinis civilinės aviacijos institutas, Portugalija)] atsakingas už laiko tarpsnių paskirstymo kontrolę ir priežiūrą, jis taip pat prižiūri, kaip juos naudoja oro vežėjai.

<...>

4. Nacionalinis civilinės aviacijos institutas taip pat turi užtikrinti, kad būtų laikomasi 5 straipsnyje numatytų nepriklausomumo sąlygų ir reikalavimų; šiuo tikslu jis gali pasamdyti nepriklausomą auditorių patikrinti, ar nėra finansinių srautų tarp laiko tarpsnių paskirstymo paslaugų teikimo ir kitų veiklos sričių.“

10 Šio dekreto įstatymo 9 straipsnyje „Pažeidimai“ numatyta:

„1. 2004 m. sausio 9 d. Įstatymu dekretu Nr. 10/2004 patvirtintos su civilinės aviacijos taisyklių pažeidimais susijusios tvarkos taikymo tikslais labai sunkiais pažeidimais pripažįstami šie atvejai:

a) ANA <...> neatliktas oro uosto valdymo veiklos <...> ir nacionalinio laiko tarpsnių paskirstymo koordinatoriaus veiklos atskyrimas;

b) ANA <...> neatliktas su laiko tarpsnių koordinavimu susijusios veiklos ir kitų veiklos sričių apskaitos atskyrimas;

<...>“

11 Dekreto įstatymo Nr. 109/2008 10 straipsnyje, reglamentuojančiame pažeidimų nagrinėjimą, nurodyta:

„1. Nacionalinis civilinės aviacijos institutas turi nustatyti ir vykdyti šiame dekrete įstatyme nurodytų pažeidimų nagrinėjimo procedūras bei skirti baudas ir papildomas sankcijas.

<...>“

12 Minėto dekreto įstatymo 11 straipsnis „Mokesčiai“ suformuluotas taip:

„1. Laiko tarpsnių koordinavimo ir paskirstymo paslauga, atsilyginant už naudojimąsi šia paslauga, teikiama už laiko tarpsnių paskirstymo mokestį, mokamą tuo pat metu, kai mokami kilimo ir tūpimo mokesčiai, nustatomi už civilinę aviaciją atsakingo ministro įsakymu.

<...>

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas mokestis yra ANA <...> pajamos.“

13 Dėl ANA pažymėtina, kad pagal 2012 m. gruodžio 28 d. Ministrų tarybos rezoliuciją Nr. 111-F/2012 (*Resolução do Conselho de Ministros no 111-F/2012*, *Diário da República*, 1 serija, Nr. 251, 2012 m. gruodžio 28 d.) Portugalijos Respublika nusprendė perleisti iki 100 % jai priklausančio ANA įstatinio kapitalo *VINCI-Concessions SAS*. Remiantis šiuo sprendimu 2013 m. vasario 21 d. ANA buvo privatizuota.

Ikiteisminė procedūra

14 Remdamasi informacija apie laiko tarpsnių paskirstymą Portugalijoje esančiuose oro uostuose, 2012 m. balandžio 30 d. Komisija išsiuntė Portugalijos Respublikai oficialų pranešimą; šiame pranešime Komisija nurodė, kad ANA padalinys, įsteigtas su laiko tarpsnių paskirstymo koordinatoriaus funkcija susijusioms užduotims vykdyti (toliau – DCNS), neatitinka Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalyje nustatytų nepriklausomumo reikalavimų.

15 Komisija, be kita ko, teigė, kad, kadangi DCNS yra ANA padalinys, jo veikla nebuvo atskirta, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 4 straipsnio 2 dalies b punktą. Be to, DCNS finansavimas neužtikrina jo nepriklausomumo. Iš tiesų toks nepriklausomumas gali būti užtikrintas tik per atskirą DCNS apskaitą ir biudžetą. Komisijos teigimu, ANA visiškai finansavo DCNS, o Dekreto įstatymo Nr. 109/2008 11 straipsnyje numatytas laiko tarpsnių paskirstymo mokestis niekada nebuvo nustatytas.

16 Portugalijos Respublika atsakė 2012 m. liepos 19 d. raštu. Jame ji rėmėsi Dekreto įstatymo Nr. 109/2008 5 straipsniu, pagal kurį ANA užtikrina savo oro uosto valdymo veiklos nepriklausomumą savo laiko tarpsnių paskirstymo koordinatoriaus funkcijų atžvilgiu.

17 Portugalijos Respublikos teigimu, nors DCNS įeina į ANA sudėtį, jis koordinatoriaus veiklą vykdo nepriklausomai, nes turi savo žmogiškųjų išteklių ir veda atskirą apskaitą, nepriklausomą nuo ANA. Taigi koordinatoriaus nepriklausomumas užtikrinamas tiek funkciniu, tiek finansiniu lygmeniu.

18 Komisija nusprendė, kad jos netenkina šis atsakymas, ir 2013 m. sausio 25 d. išsiuntė Portugalijos Respublikai pagrįstą nuomonę, kurioje pakartojo prieš tai suformuluotą kaltinimą ir paragino valstybę narę pateikti pastabas per du mėnesius nuo šios nuomonės gavimo.

19 2013 m. kovo 27 d. Portugalijos Respublika atsakė į šią pagrįstą nuomonę ir patvirtino savo pradinį požiūrį. Tačiau, pripažindama būtinybę, privatizavus ANA, įsteigti naują už laiko tarpsnių paskirstymą atsakingą įstaigą, ji nurodė užtikrinanti tokios įstaigos sukūrimą. Vėliau ji pateikė informacinį pranešimą dėl minėtos įstaigos įsteigimo.

20 Nusprendusi, kad į pagrįstą nuomonę pateikti atsakymai jos netenkina, Komisija pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

21 Komisija teigia, kad, priešingai, nei numatyta Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalyje, Portugalijos Respublika neužtikrina laiko tarpsnių paskirstymo koordinatoriaus veiklos ir finansinio nepriklausomumo.

Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su koordinatoriaus ir bet kokios suinteresuotosios šalies veiklos atskyrimu

Šalių argumentai

22 Pirmuoju kaltinimu Komisija priekaištauja Portugalijos Respublikai, kad ši neužtikrino koordinatoriaus nepriklausomumo, atskiriant jo veiklą nuo bet kokios suinteresuotosios šalies pagal Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalį.

23 Ji teigia, kad šią nuostatą reikia aiškinti plačiai atsižvelgiant į minėto reglamento tikslą. Tokiomis aplinkybėmis koordinatoriaus nepriklausomumu siekiama tiek uždrausti diskriminaciją, tiek užtikrinti koordinatoriaus nešališkumą, informacijos skaidrumą, nevienodo liberalizavimo teikiamos naudos paskirstymo ir konkurencijos iškraipymo nebuvimą, laiko tarpsnių valdymo veiksmingumą, galimybę naujiems ūkio subjektams patekti į Europos Sąjungos rinką.

24 Komisijos teigimu, žodis „nepriklausomumas“ reiškia, kad koordinatoriaus statusas turi būti toks, kad jam leistų vykdyti veiklą visiškai laisvai ir savarankiškai, t. y. be jokių instrukcijų ir spaudimo. Iš tiesų, atsižvelgiant į tai, jog koordinatoriaus vaidmuo skirstant laiko tarpsnius yra itin svarbus, matyti, kad vien rizikos, jog nebus galima veikti visiškai laisvai, pakanka tam, kad būtų trukdoma savarankiškai vykdyti šią veiklą.

25 Komisija pažymi, kad, kalbant apie reikalavimą atskirti veiklą, reikia pasakyti, jog Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkte vartojamu žodžių junginiu „bet kokia <...> suinteresuota šalis“, kurį reikia suprasti plačiai, daroma nuoroda ne tik į oro vežėjus, kuriems koordinatoriaus sprendimai daro tiesioginį poveikį, bet ir į bet kurį asmenį, kuris gali būti suinteresuotas tuo, kaip koordinatorius skirsto laiko tarpsnius koordinuojamame oro uoste. Šiuo klausimu ji pabrėžia, kad atitinkamo oro uosto valdymo įstaiga, galinti turėti tokį interesą, grindžiamą, pavyzdžiui, iš laiko tarpsnių koordinavimo veiklos gaunamu pelnu imant oro uosto mokesčius, turi būti savaime laikoma suinteresuotąja šalimi ir nereikia įrodyti tokio intereso buvimo. Todėl būtina, kad koordinatorius būtų nepriklausomas nuo šios valdymo įstaigos.

26 Nagrinėjamu atveju Dekretu įstatymu Nr. 109/2008 nustatyta tik bendra taisyklė, kuria siekiama koordinatoriaus nepriklausomumo. Komisijos teigimu, pagal šį dekretą įstatymą, kadangi pati ANA yra koordinatorė, ji taip pat turi užtikrinti koordinatoriaus veiklos ir valdymo įstaigos veiklos nepriklausomumą. Šiuo klausimu Komisija teigia, kad Portugalijos Respublika negalėjo paaiškinti, pirma, kaip ANA užtikrino DCNS, kuris yra jos padalinys ir su kuriuo ji turi bendrų darbuotojų ir veiklos patalpų, veiklos nepriklausomumą pačios ANA atžvilgiu ir, antra, kokių garantijų esama šiuo aspektu.

27 Komisija taip pat pažymi, jog Portugalijos komercinių bendrovių kodekse (*Código português das sociedades comerciais*) numatyta, kad akcinės bendrovės, kaip antai ANA, valdyba valdo jos veiklą, o tai reiškia, kad ANA padalinio, kaip antai DCNS, metinį pranešimą ir metinių finansinių ataskaitų rinkinį svarsto ši valdyba, todėl DCNS negali vykdyti savo veiklos savarankiškai ir atskirai nuo minėtos bendrovės.

28 Portugalijos Respublikos nuomone, DCNS atitinka Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies reikalavimus. Ji tvirtina, kad ANA, kaip valdymo subjektas, negali būti laikoma suinteresuotąja šalimi, nuo kurios DCNS turi būti atskirtas ir, kadangi Reglamente Nr. 95/93 neapibrėžta, kas turi būti laikoma suinteresuotąja šalimi, kiekvienu atveju reikia atlikti vertinimą, o to Komisija nenumatė.

29 Nagrinėjamu atveju, siekiant ANA kvalifikuoti kaip suinteresuotąją šalį, turi būti konkrečiai nustatytas ir įvertintas jos tiesioginis ar netiesioginis interesas laiko tarpsnių skirstymo procedūroje. ANA, oro uosto valdymo subjektas, tik netiesiogiai gauna naudą iš laiko tarpsnių koordinavimo veiklos ir tik kalbant apie oro uosto mokesčių rinkimą, o tai yra kelių naudotojų funkcija. Taigi mažai tikėtina, kad ANA pirmenybę suteikia vienam ar kitam oro uosto naudotojui, nors iš to negauna jokio pelno. Kitaip būtų, jeigu ANA turėtų oro vežėjo kapitalo, tačiau taip nėra.

30 Darant prielaidą, kad ANA gali būti laikoma suinteresuotąja šalimi, Portugalijos Respublika užtikrina Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkte numatytą koordinatoriaus nepriklausomumą. Šios valstybės narės teigimu, šioje nuostatoje nenurodyta, kad koordinatorius turi būti nuo oro uosto valdymo subjekto atskiras teisės subjektas, joje tik reikalaujama atskirti veiklą. Taigi ANA ir DCNS veikla iš tikrųjų yra atskirta, nes DCNS yra tikrai techniniu, veiklos, organizaciniu ir valdymo požiūriais savarankiškas vykdydamas laiko tarpsnių paskirstymo veiklą ir dėl to ANA visiškai nevertina ir netvirtina jo sprendimų.

Teisingumo Teismo vertinimas

31 Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkto pirmame sakinyje numatyta, kad atitinkama valstybė narė turi užtikrinti „koordinatoriaus nepriklausomybę <...>, veiklos požiūriu atskirdama koordinatorių nuo bet kokios atskiros suinteresuotos šalies“.

32 Taigi, nagrinėjant pirmąjį kaltinimą, reikia patikrinti, ar ANA, kaip oro uosto valdymo subjektas, turi būti laikoma „suinteresuotąja šalimi“, kaip suprantama pagal šią nuostatą, ir, jeigu taip, ar Portugalijos Respublika numatė reikiamas garantijas tam, kad būtų užtikrintas koordinatoriaus veiklos atskyrimas nuo šios suinteresuotosios šalies.

33 Visų pirma reikia pažymėti, kad Reglamente Nr. 95/93 nepateiktos sąvokų koordinatoriaus „veiklos atskyrimas“ ir „suinteresuotoji šalis“, nuo kurios jis turi būti atskirtas, apibrėžtys. Todėl, siekiant nustatyti šių sąvokų reikšmę, svarbu atsižvelgti ne tik į Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkto pirmo sakinio formuluotę ir į koordinatoriaus nepriklausomumo nuo bet kokios suinteresuotosios šalies, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, tikslą, bet ir į to reglamento 4 straipsnio 2 dalies c punkte numatytus reikalavimus. Šioje nuostatoje nurodyta, jog reikia, kad „koordinatorius pagal šį reglamentą dirbtų laikydamasis nešališkumo, nediskriminavimo ir skaidrumo reikalavimų“, taigi šie trys elementai yra būdingi koordinatoriaus funkcijos nepriklausomumui.

34 Pirma, kalbant apie koordinatoriaus nešališkumą, pažymėtina, jog iš Reglamento Nr. 95/93 penktos konstatuojamosios dalies matyti, kad jis turi būti „neabejotinas“. Aišku, toks reikalavimas turi būti užtikrintas atsižvelgiant į bet kurią suinteresuotąją šalį.

35 Antra, pažymėtina, jog Reglamento Nr. 95/93 šeštoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad informacijos skaidrumas yra „esminis objektyvios laiko tarpsnių paskirstymo tvarkos užtikrinimo veiksnys“.

36 Trečia, tam, kad koordinatorius galėtų veiksmingai siekti Reglamento Nr. 95/93 tikslų užtikrinti laiko tarpsnių paskirstymo procedūros objektyvumą, reikia, jog minėtame reglamente jam pavestos užduotys būtų vykdomos be jokio spaudimo.

37 Taigi koordinatoriaus nepriklausomumas funkciniu požiūriu, be kita ko, pasižymi pareiga objektyviai ir skaidriai skirstyti laiko tarpsnius kiekvienam tokių tarpsnių prašytojui.

38 Dėl sąvokos „suinteresuotoji šalis“ Komisija teigia, jog šią sąvoką reikia suprasti plačiai, kad ji apimtų platų asmenų ratą, įskaitant oro uosto valdymo įstaigą.

39 O Portugalijos Respublika tvirtina, jog dėl suinteresuotosios šalies kvalifikavimo turi būti sprendžiama kiekvienu atveju, remiantis konkrečiu vertinimu, todėl Komisija turi įrodyti, kad valdymo įstaiga yra suinteresuota laiko tarpsnių skirstymu.

40 Iš karto reikia atmesti pastarąjį argumentą. Iš tiesų, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkto pirmo sakinio tikslą užtikrinti neabejotiną koordinatoriaus nešališkumą, reikia konstatuoti, jog šia nuostata siekiama pašalinti bet kokią riziką, kad šis nevykdys savo užduočių nepriklausomai.

41 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad „suinteresuotoji šalis“ turi būti suprantama kaip bet koks subjektas, kurio interesams gali turėti įtakos laiko tarpsnių skirstymas. Kaip teigia Komisija, taip yra oro uostų valdymo subjektų atveju.

42 Pirma, iš Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 1 dalies ir šio reglamento 4 straipsnio 8 dalies, siejamos su 5 straipsnio 1 dalimi, matyti, kad oro uosto valdymo įstaigos, kaip ir oro vežėjai, patenka į ratą subjektų, kuriems suteikta teisė į tai, kad su jais būtų konsultuojamasi prieš skiriant koordinatorių ir kad jiems, be kita ko, būtų pranešta apie prašomus, jau paskirstytus ir dar nepaskirstytus laiko tarpsnius. Ši aplinkybė patvirtina, jog Reglamentas Nr. 95/93 grindžiamas prielaida, kad oro uosto valdymo įstaigos interesams įtakos gali turėti laiko tarpsnių skirstymas, už kurį atsakingas koordinatorius.

43 Antra, kaip teigia Komisija, oro uosto valdymo įstaiga gali būti suinteresuota tuo, kad laiko tarpsniai būtų paskirti tam tikram oro vežėjui, net ir tiesiogiai ar netiesiogiai neturėdama šio oro vežėjo kapitalo, nes toks interesas gali atsirasti, pavyzdžiui, iš tam tikro oro vežėjo ir valdymo įstaigos sudarytų oro uosto ploto nuomos sutarčių ar dėl jos noro, kad atitinkamas oro uostas taptų tam tikro oro vežėjo pagrindiniu oro uostu.

44 Todėl reikia konstatuoti, kad ANA, kaip Portugalijos oro uostų valdymo įstaiga, turi būti laikoma „suinteresuotąja šalimi“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punktą.

45 Atsižvelgiant į šią išvadą reikia išnagrinėti, ar Dekrete įstatyme Nr. 109/2008 pakankamai teisiškai įtvirtintos garantijos, galinčios užtikrinti koordinatoriaus veiklos atskyrimą, kaip jis suprantamas pagal minėtą nuostatą.

46 Reikia pažymėti, jog pagal Dekretą įstatymą Nr. 109/2008 ANA yra pavesta vykdyti koordinatoriaus ir oro uostų valdytojo funkcijas; pagal šio dekreto įstatymo 5 straipsnio 1 ir 2 dalis šis valdytojas užtikrina, kad koordinatoriaus veikla būtų nepriklausoma nuo jo oro uostų valdytojo veiklos atlikus atitinkamą atskyrimą, ir būtent ANA taip pat užtikrina šį nepriklausomumą, bent jau funkciniu lygmeniu. Be to, pagal minėto dekreto įstatymo 8 straipsnį įsteigiama laiko tarpsnių skirstymo kontrolės ir priežiūros institucija, o 9 ir 10 straipsniuose apibrėžiami sunkūs pažeidimai ir tvarka, kaip ši institucija turi nagrinėti šiuos pažeidimus.

47 Reikia konstatuoti, jog dėl to, kad nagrinėjamas Portugalijos teisės aktas yra neapibrėžtas, jame numatytų garantijų nepakanka, kad būtų veiksmingai užtikrintas veiklos atskyrimas, reikalaujamas Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkto pirmame sakinyje. Minėtame teisės akte iš esmės pasikliaunama tik tuo, kad ANA pati nustatys savo veiklos apribojimus, tačiau jai nenustatyta tinkamų ir konkrečių taisyklių.

48 Darant prielaidą, jog, kaip teigia Portugalijos Respublika, ANA iš tiesų niekada praktiškai nedarė jokio spaudimo ir Nacionalinis civilinės aviacijos institutas, kaip civilinės aviacijos sektorių Portugalijoje reguliuojanti institucija, niekada negavo jokio skundo dėl koordinatoriaus veiksmų, pažymėtina, kad tokie su faktais susiję teiginiai yra nereikšmingi, kalbant apie klausimą, ar Portugalijos Respublika numatė teisės normas, reikalingas koordinatoriaus nepriklausomumui nuo bet kokios suinteresuotosios šalies užtikrinti.

49 Todėl, kadangi Dekrete įstatyme Nr. 109/2008 nenumatyta pakankamai konkrečių teisės normų, kad būtų užtikrinta „koordinatoriaus nepriklausomybė <...>, veiklos požiūriu atskir[iant] koordinatorių nuo bet kokios <...> suinteresuotosios šalies“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkto pirmą sakinį, reikia pripažinti, kad Komisijos pateiktas pirmasis kaltinimas yra pagrįstas.

Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su koordinatoriaus finansavimo sistema

Šalių argumentai

50 Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkte reikalaujama, kad koordinatorių veiklos finansavimo sistema užtikrintų koordinatoriaus nepriklausomumą. Tai, Komisijos teigimu, reiškia, kad koordinatorius turi turėti atskirą buhalteriją ir biudžetą ir, be kita ko, jo veiklos finansavimas neturi priklausyti nuo suinteresuotųjų šalių ar vienos iš jų, šiuo atveju – nuo oro uosto valdymo subjekto. Nagrinėjamu atveju koordinatoriaus finansavimas priklauso tik nuo šio subjekto ir šis tvirtina jo biudžetą. Be to, net jeigu koordinatorius būtų konkretus išlaidų centras, visas jo išlaidas padengtų valdymo įstaiga, bet dėl to negalima daryti išvados, kad koordinatoriaus finansavimo sistema yra nepriklausoma nuo šios įstaigos.

51 Portugalijos Respublikos teigimu, tokia finansavimo sistema, kaip numatyta Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkte, tinkama užtikrinti koordinatoriaus nepriklausomumą, yra tik paprastas rodiklis, kuriuo remiantis galima įvertinti koordinatoriaus nepriklausomumo lygį, o ne esminis teisinis reikalavimas. Taigi remiantis tuo, jog nenustatytas laiko tarpsnių paskirstymo mokestis, negalima daryti išvados, kad DCNS nėra nepriklausomas.

52 Portugalijos Respublika teigia, kad nagrinėjamu atveju griežtai atskirta DCNS veiklos ir ANA veiklos apskaita, todėl DCNS yra konkretus išlaidų centras.

Teisingumo Teismo vertinimas

53 Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkto antrame sakinyje numatyta, kad „[k]oordinatorių veiklos finansavimo sistema turi užtikrinti koordinatoriaus nepriklausomumą“.

54 Nagrinėjamu atveju ANA yra suinteresuotoji šalis, kaip matyti iš šio sprendimo 44 punkto. Todėl būtina, jog DCNS turėtų biudžeto ataskaitas ir nuosavus finansinius išteklius, tinkamus užtikrinti, kad jis vykdytų koordinatoriaus funkcijas, remdamasis Reglamentu Nr. 95/93, be jokios ANA įtakos.

55 Nagrinėjamu atveju nėra finansavimo savo ištekliais mechanizmo. Iš tiesų aišku, kad Portugalijos teisės aktuose nėra numatyta tokio mechanizmo ir DCNS išteklius gauna tik iš ANA.

56 Be to, Portugalijos Respublika neginčija, kad koordinatoriaus veiklos biudžeto ir metinių finansinių ataskaitų rinkinio patvirtinimas priklauso išimtinei ANA valdybos kompetencijai.

57 Dėl Portugalijos Respublikos argumento, jog DCNS yra konkretus išlaidų centras, pažymėtina, kad vien ši aplinkybė negali turėti įtakos išvadai, kad koordinatorių finansuoja tik suinteresuotoji šalis, nagrinėjamu atveju – ANA. Todėl koordinatoriaus veiklos finansavimo sistema nėra tinkama užtikrinti jo nepriklausomumą, kaip reikalaujama Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkto antrame sakinyje.

58 Tokiomis aplinkybėmis reikia pripažinti, kad Komisijos antrasis kaltinimas yra pagrįstas.

Dėl papildomų Portugalijos Respublikos prašymų

59 Papildomai Portugalijos Respublika prašo Teisingumo Teismo pripažinti, jog, pirma, „Portugalijoje esamas koordinatorius užtikrina, kad būtų laikomasi reikalavimų, susijusių su Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalies b punkte numatytu veiklos nepriklausomumu“, ir, antra, „Portugalijos Respublika vykdo įsipareigojimus pagal Reglamentą Nr. 95/93“.

60 Dėl šių prašymų reikia konstatuoti, kad, nagrinėdamas ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, Teisingumo Teismas nėra kompetentingas nagrinėti kito prašymo, nei pateiktas Komisijos. Todėl šie prašymai turi būti atmesti kaip nepriimtini.

61 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad neužtikrinusi laiko tarpsnių paskirstymo koordinatoriaus nepriklausomumo, atskiriant jo veiklą nuo bet kokios suinteresuotosios šalies, ir negarantavusi, kad koordinatoriaus veiklos finansavimo sistema užtikrintų jo nepriklausomumą, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Reglamento Nr. 95/93 4 straipsnio 2 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

62 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija reikalavo priteisti iš Portugalijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas ir pastaroji pralaimėjo bylą, iš jos turi būti priteistos bylinėjimosi išlaidos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **Neužtikrinusi laiko tarpsnių paskirstymo koordinatoriaus nepriklausomumo, atskiriant jo veiklą nuo bet kokios suinteresuotosios šalies, ir negarantavusi, kad koordinatoriaus veiklos finansavimo sistema užtikrintų jo nepriklausomumą, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1993 m. sausio 18 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 95/93 dėl laiko tarpsnių paskirstymo Bendrijos oro uostuose bendrųjų taisyklių, iš dalies pakeisto 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 545/2009, 4 straipsnio 2 dalį.**

2. **Priteisti iš Portugalijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai